

Ignacy Skrzypek, Henryk Janocha

Złotów. Stanowisko 3

Informator Archeologiczny : badania 8, 217-218

1974

Artykuł został zdigitalizowany i opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

kości zwierzęcych i grud polepy. Znalezione kilkadziesiąt wyrobów żelaznych, głównie wchodzących w skład uzbrojenia /groty strzał, groty bełtów kusz, fragmenty kolczugi/ i wyposażenia jeździeckiego /ułamki wędzideł, ostróg, strzemion, podków/, a także noże żelazne i liczne gwoździe.

Na krawędzi centralnego stożka grodziska usypany był wał z piasku, pierwotnie zwieńczony bliżej dotąd nie rozpoznaną konstrukcją zbudowaną z drewna i kamieni. Pod warstwą średniowieczną na pograniczu z calcem piaszczystym zalegają skorupy późnej fazy kultury łużyckiej. Zbadano też jedną jamę z materiałem zaliczanym do tej kultury.

ZŁOTÓW
Stanowisko 3

Muzeum Archeologiczno-
Historyczne w Koszalinie

Badania prowadzili mgr Henryk Janocha i mgr Ignacy Skrzypek. Finansował WKZ w Koszalinie. Osada wczesnośredniowieczna /z poł. IX i X w.; połowy XI-XIII w./, osada średniowieczna i zamek późnośredniowieczny pierwsza połowa XVII wieku.

Teren zajmowany przez osadę wczesnośredniowieczną i średniowieczną oraz zamek późnośredniowieczny oznaczony stanowiskiem 3 położony jest w północno-zachodniej części miasta przy południowym brzegu Jeziora Złotowskiego, na zachód od kościoła parafialnego, w odległości ca. 0,8 km na południowy zachód od domniemanego grodziska /Stanowisko 1/.

Założono 3 wykopy o wymiarach: 2,5 x 2,5 m; 3 x 4 m; 5 x 5 m. W pierwszym po zdjęciu warstwy zawierającej przemieszany materiał od XI po XVIII wiek, odsłonięto intensywną spaleniznę z zawartością ceramiki, kości zwierzęcych, rudy żelaznej, pojedynczych zabytków takich jak: noże żelazne i osetki kamienne oraz fragment paleniska kamiennego. W oparciu o zebrany materiał warstwę datujemy na drugą połowę XI do XIII wieku włącznie.

Drugą warstwę spalenizny, oddzieloną od pierwszej namulowym piaskiem jeziornym, odkryto na głębokości 150 - 170 cm. Występująca w niej ceramika wskazuje, że istniała tu starsza osada wczesnośredniowieczna datowana na drugą połowę IX i X wieku.

W wykopie drugim układ nawarstwień był podobny. Górne warstwy były zniszczone wkopem pod zabudowania zamku XVII-wiecznego, a zwłaszcza pod bruk dziedzińca zamkowego. W warstwach tych występował przemieszany materiał w postaci ułamków naczyń, cegieł, kafli, kości zwierzęcych oraz bełtu kuszy datowany na okres od XI do XVII wieku. W uchwyconej głębiej warstwie, intensywnej spalenizny, wystąpił materiał w postaci noży

żelaznych, osetki kamiennej, fragmentów rudy żelaznej, fragmentów skóry, który należy wiązać z osadą wczesnośredniowieczną z drugiej połowy XI do XIII wieku włącznie. Głębiej, w drugiej warstwie spalenizny, uchwyconej fragmentarycznie, z uwagi na podchodzącą wodę, wydobyto ułamki naczyń, które pozwalają datować osadnictwo związane z tą warstwą na drugą połowę IX i początek X wieku.

W wykopie 3, na głębokości 35 cm, odsłonięto potężny mur fundamentowy z cegieł i głazów kamiennych, posadowiony na terenie umocnionym palowaniem drewnianym i potężnymi balami poziomymi. Ponadto natrafiono na fragment bruku dziedzińca zamkowego. Pod konstrukcjami zamkowymi i częściowo obok wystąpiły warstwy intensywnej spalenizny podobne, jak w poprzednich dwóch wykopach. Odsłonięte resztki fundamentowe wiążą się z zamkiem, który został zbudowany przez Potulickich przed 1619 rokiem i zniszczony doszczętnie przez wojska szwedzkie w 1657 roku. Czas powstania potwierdza znaleziona na bruku dziedzińca monetka - Szeląg Zygmunta III z lat 1590-1592 oraz ceramika późnośredniowieczna. Natomiast warstwa spalenizny zalegająca głębiej wiąże się z osadnictwem wczesnośredniowiecznym, z obu jej fazami.

Podsumowując, należy stwierdzić, że początki osadnictwa wczesnośredniowiecznego na dawnej wyspie jeziora złotowskiego zaczęły kształtować się w drugiej połowie IX wieku, a upadło ono w połowie X wieku na skutek pożaru i prawdopodobnie wielkiej powodzi o czym świadczy warstwa namulowego piasku. Druga faza osadnicza na tym terenie wiąże się z drugą połową XI wieku i trwa do XIII, a nawet XIV wieku. W początkach XVII wieku - przed 1619 rokiem zostaje na tym miejscu wzniesiony warowny zamek, który po niecałych 50-letnich istnieniu zostaje zburzony przez wojska Karola Gustawa.

Przedstawione tu materiały zdają się dość wyraźnie przesuwac wstecz początki miasta Złotowa, którego powstanie jak dotąd wiązano z XIV wiekiem. Z uwagi na wyjątkowo ciekawe i cenne dla początków Złotowa materiały badania powinny być kontynuowane w latach następnych.

ŻARNOWIEC, pow. Wejherowo

patrz
okres lateński